

Nr 15.

Ankom till riksdagens kansli den 13 februari 1917 kl. 2 e. m.

Utlåtande, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående reglering i visst syfte av lönerna för de löntagare, vilkas avlöning är beroende av riksdagens beslut. (3:e avd.)

I en inom andra kammaren väckt, till statsutskottet remitterad motion, nr 5, har herr *W. Hellberg* i Ljungskile hemställt, att riksdagen ville begära, det tacktes Kungl. Maj:t snarast möjligt föranstalta om utredning och framlägga förslag till lönereglering för samtliga de löntagare, vilkas avlöning är beroende av riksdagens beslut, i syfte av lönernas utgående enligt markegångspris eller annan beräkning, som medför, att de årligen komma att stå i direkt förhållande till de aktuella livsmedelsprisen.

Beträffande de skäl, motionären till stöd för sin framställning anfört, hänvisas till motionen.

Enligt vad utskottet inhämtat, har statskontoret i framställning till Kungl. Maj:t den 10 november 1916 om vidtagande av lämpliga åtgärder för beredande av en mot den allmänna prisstegringen svarande förhöjning i de till statskontorets tjänstemän av andra och första lönegraden, amanuenser, kvinnliga biträden och vaktmästare utgående avlöningarna framlagt förslag i enahanda riktning, som av motionären antytts. Statskontoret har härvid anfört bl. a. följande:

*Utskottets
yttrande.*

Då det nu gäller att bedöma, huru stor löneförbättring som av prisnivån be-
tingas, vill statskontoret framhålla, att man numera äger tillgång till omfattande
officiella utredningar angående hithörande förhållanden. Dessa utredningar, som
påbörjats av kommerskollegium och fortsatts av socialstyrelsen, hava på senare
tiden gjorts alltmera omfattande och torde komma att än ytterligare fullkomnas.
Statskontoret hänvisar i detta hänseende till de av socialstyrelsen utgivna »Sociala
meddelanden» och särskilt till den i årgången 1916 å sid. 1,094 intagna tabellen
över livsmedelspriser å olika orter i riket 1905—augusti 1916 ävensom det förslag
till anordnandet av regelbundet återkommande levnadskostnadsundersökningar och
dyrortsgrupperingar, som är infört å sid. 996 och följande.

Det synes, som om man skulle kunna tillgodogöra sig det sålunda samlade
statistiska materialet för lösning av de med nu föreliggande fråga förenade svårig-
heter; och statskontoret vill ifrågasätta, om icke saken skulle kunna ordnas på
ungefär följande sätt:

Utan rubbning av den för ordinarie befattningshavare gällande staten beviljas
konjunkturtillägg till de ordinarie lönerna att utgå efter varje års slut från ett å
vederbörlig huvudtitel uppfört anslag. Detta anslag bör, liksom anslaget till ålders-
tillägg, hava förslagsanslags natur. Socialstyrelsen erhåller i uppdrag att så fort
som möjligt efter varje års utgång utföra erforderliga beräkningar rörande den index,
som må angiva årets prisnivå i jämförelse med prisnivån för det år, vars ekono-
miska förhållanden kunna anses ligga till grund för nu gällande löner, förslagsvis
1906 vad statskontoret vidkommer, varefter löneårets index fastställas av en för ända-
målet tillsatt nämnd eller eventuellt av riksdagen efter proposition av Eders Kungl.
Maj:t. Genom denna index bestämmes, huru stora lönetillägg, i procent räknat,
böra utgå. Tilläggen utanordnas från förenämnda förslagsanslag och utbetalas till
dem, som under året uppburit de ordinarie lönerna eller delar därav.

För att förebygga missuppfattning vill statskontoret påpeka, att statskontorets
förslag uteslutande är avsett att bevara penninglönens köpkraft. Därutöver har i
tidnings- och tidskriftsartiklar, behandlande eller berörande lönesystem efter den
gamla markegångsprincipen i moderniserad form, framhållits nödvändigheten av att
löntagarna jämsides med andra samhällsklasser kunna få sin levnadsstandard höjd.
Utan att förneka det berättigade i denna synpunkt, vill dock statskontoret anmärka,
att denna fråga torde vara av alltför invecklad och svårutredd natur för att kunna be-
aktas i ett avlöningssystem, avsett att verka automatiskt, varför statskontoret anser,
att för sådana frågor de efter längre eller kortare tidsperioder återkommande kom-
mittéutredningarna icke kunna undvaras.

Vad beträffar omfattningen av det av statskontoret här ovan förordade avlö-
ningssystemets tillämplighet, finnes ur rättvisans synpunkt ingen anledning att in-
skränka densamma till vissa tjänstegrader eller till ett visst ämbetsverk. Det torde
dock icke kunna anses åligga eller tillkomma statskontoret att på grund av den
ansökan, som nu föreligger, framkomma med förslag annat än i avseende på detta
ämbetsverks cgna tjänstinnehavare. Dessutom lärer ur praktisk synpunkt — åtminstone
om bestämmandet av tilläggsprocenten skall göras av en nämnd efter för alla lika
grunder och icke av statsmakterna själva — systemet endast kunna tillämpas på
befattningshavare, vilkas avlöning blivit av Eders Kungl. Maj:t och riksdagen till
siffran bestämd eller eljest utgår efter av riksdagen prövade grunder, således dels

på samtliga å statskontorets ordinarie stat upptagna tjänstebefattningar, dels på den extra förste revisor och det extra kvinnliga biträde, till vilka riksdagen enligt skrivelse den 11 april 1916 (nr 69) beviljat extra anslag, men torde däremot icke kunna användas i fråga om av statskontoret bestämda arvoden och gratifikationer.

Med avseende å det avlöningssystem, som statskontoret förordat för ordinarie tjänst innehavare och vars konturer statskontoret i det föregående i korthet antytt, erfordras naturligtvis utredning av sakkunniga personer för fastställande av den prisnivå, från vilken man har att utgå såsom svarande mot nu gällande lönestat, och för approximativ beräkning av det belopp, varmed förslagsanslaget till lönetillägg bör första gången i riksstaten uppföras, samt för utarbetande av förslagets detaljer i övrigt. Då emellertid en sådan utredning icke lär kunna medhinnas så tidigt, att ett på densamma grundat förslag kan framläggas för nästa års riksdag, synes å 1918 års riksstat anslag till extra lönetillägg böra hos riksdagen utverkas för de statskontorets tjänstemän och betjante, vilkas avlöning blivit av Eders Kungl. Maj:t och riksdagen till siffran bestämd eller eljest utgår efter av riksdagen prövade grunder.

— — — — —

Statskontorets framställning har för yttrande remitterats till löneregleringskommittén.

Då förevarande fråga sålunda är föremål för Kungl. Maj:ts prövning, får utskottet hemställa,

att herr Hellbergs berörda motion icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 13 februari 1917.

På statsutskottets vägnar:

CARL SWARTZ.

— — — — —

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *C. J. G. Swartz, S. H. Kvarnzelius, O. M. Strömberg, H. H. K. Ericson, J. Nilsson, C. G. Ekman, O. Bergqvist, I. E. G. Svensson, A. Pers, J. L. Widell, F. Berglund* och *C. I. Asplund* samt

från andra kammaren: herrar *A. Ekman, K. V. Rydén* i Malmö, *C. Persson* i Stallerhult, *J. B. Eriksson* i Grängesberg, *G. Odqvist, N. A. Nilsson* i Kabbarp, *A. Wiklund, A. Anderson* i Råstock, *J. Erlansson, E. F. Hellberg* i Lycksele, *K. A. Tengdahl* och *S. Bengtsson* i Norup.